

Oplossingen voor Brussel

2010/15
02 | 09 | 2010

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Het was zo te voorspellen dat de onderhandelingen in het slop gingen raken op het moment dat het "probleem" Brussel wordt aangesneden. Er zijn in dit land geen pasklare oplossingen voor de institutionele problematiek en één van de belangrijkste redenen daarvoor is precies onze hoofdstad. Over het uitgangspunt alleen al geraakt onze politiek het niet eens. Wordt Brussel nu ondergefinancierd of krijgt het net te veel (al dan niet blanco) cheques?

Tabel 1: Ontvangsten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2008)

RECETTES TOTALES	2611487	100,00%
Transferts en provenance du Pouvoir fédéral	945551	36,21%
Dotation IPP (y compris intervention de solidarité)	834737	31,96%
Droit de tirage sur le MET	42545	1,63%
Mainmorte	29027	1,11%
Fonds pour l'entretien d'espaces verts	2772	0,11%
Moyens pour compétences issues de Lambermont	3441	0,13%
Moyens aux communes avec échevin flamand	31413	1,20%
Versement destinés à promouvoir le rôle international et la fonction de capital de Bruxelles	0	0,00%
Recettes relatives à l'économie sociale ou plurielle	1599	0,06%
Egalité des chances	17	0,00%
Impôts régionaux et taxes perçues par la RBC	1305981	50,01%
Impôts régionaux	1198563	45,90%

Taxes perçues par la RBC	107418	4,11%
Recettes sur Fonds organiques	197672	7,57%
Fonds pour la gestion de la dette	173526	6,64%
Autres Fonds	24146	0,92%
Transfert en provenance de l'Agglo	140886	5,39%
Recette en provenance de la SLRB	5000	0,19%
Recettes en provenance de l'UE	11013	0,42%
Autres recettes	5384	0,21%

Bron: begroting, CERPE

In elk geval kost koken geld, ook in Brussel. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een klein gewest dat wordt geconfronteerd met hoge vaste en moeilijk samendrukbare bestuurskosten die per inwoner hoger liggen dan in de andere gewesten. Bovendien worden in Brussel ook gemeenschapsuitgaven afgewenteld op het gewest, naast de evidente stedelijke uitgaven. Dit wordt uiteraard allemaal nog scherper als rekening gehouden wordt met de realiteit dat het Brussels gewest en de Brusselse gemeenten op budgettair vlak als communicerende vaten werken. De meeruitgaven op het vlak van onderwijs, gezondheidszorg, maar ook justitie en politie zijn echt niet fictief voor iedereen die vertrouwd is met de Brusselse hoofdstedelijke context. Het is vandaag politiek correct om vooral te focussen op het gebrek aan responsabilisering van gemeenschappen en gewesten, maar we zijn vaak blind voor het feit dat op het vlak van de gemeentelijke financiën er ook belangrijke mechanismen bestaan die kunnen aanzetten tot excessieve uitgaven.

Tabel 2: Uitgaven van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2008)

DEPENSES TOTALES	2616324	100,00%
Conseil de la Région de Bruxelles	32697	1,25%
Cabinets ministériels	49743	1,90%
Dépenses générales de l'Administration	392579	15,00%
Développement économique	77050	2,94%
Equipements et déplacements	616885	23,58%
Emploi	205114	7,84%
Pouvoirs locaux	379018	14,49%
Logement	107621	4,11%
Aménagement du territoire	70588	2,70%
Monuments et sites	18955	0,72%
Environnement politique de l'eau et propreté publique	183098	7,00%
Politique de l'énergie	21451	0,82%

Coordination de la politique du Gouvernement relations extérieures et initiatives communes	14256	0,54%
Dettes régionale	366152	13,99%
Recherche non économique	3726	0,14%
Technologie de l'information et des communications	34142	1,30%
Régie foncière de la RBC	36335	1,39%
Fonds structurels européens	6913	0,26%

Bron: begroting, CERPE

Aan de andere kant derft Brussel belangrijke inkomsten. Zo zijn internationale instellingen in Brussel vrijgesteld van onroerende voorheffing (de zogenaamde 'dode hand') en mist Brussel ook personenbelastingen van de internationale ambtenaren. Een deel van de personenbelasting wordt aan de gewesten toegewezen aan de gewesten op basis van de woonplaats en niet de werkplaats wat gezien de vele honderdduizenden pendelaars die elke dag in Brussel komen werken, maar er op dat vlak geen belastingen betalen, evident grote implicaties heeft. Het omschakelen van de werkplaats in plaats van woonplaats als criterium voor toewijzing van de ontvangsten uit de personenbelasting zou impliceren dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1,3 miljard euro zou bijdragen in plaats van 1,4 miljard te krijgen. Onder meer door de Nationale Bank zijn er al studies gemaakt omtrent de Brusselse geldstromen en de enige eerlijke conclusie daarbij is dat we op de vraag of Brussel in zijn geheel wordt ondergefinancierd het antwoord vandaag niet kennen. Het hangt er maar van af hoe je bepaalde zaken in rekening brengt.

Waar het vandaag vooral over gaat is het Brussels hoofdstedelijk gewest en zijn capaciteit om zijn schulden terug te betalen. Haar schuld steeg van 1,4 miljard euro eind 2007 tot 2,1 miljard eind vorig jaar. Nu is ons land geen eiland ook al hebben we laatste maanden veel aan navelstaren gedaan. De buitenwacht begint zich dan ook af te vragen wat de consequenties van al dat lapwerk op het vlak van staatsordening met zich brengt. Voor een bezitter van een schuld papier waarop vermeld staat dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest instaat voor de terugbetaling, is het essentieel om een zicht te hebben op de capaciteit van die overheid om dat effectief te doen. Zo was de voorbije jaren voor Brussel de voorspoedige ontwikkeling van de geïnde registratierechten een van de weinige opstokers. Hierbij speelt de zeepbel in het vastgoed echter een cruciale rol en dus op dat vlak zou het roekeloos zijn om ontvangsten al te rooskleurig te extrapoleren naar de toekomst. Misschien dat men toch maar beter snel werk maakt van stabielere inkomsten zoals een stadtol inzake automobielfiscaliteit. Een andere prioriteit is het aanpassen van de kadastrale inkomens van woningen aan de reële waarde van onroerende goederen wat overigens ook hoogdringend is vanuit het standpunt van sociaalrechtvaardigheid.

Nu zit er in het Brusselse geval al langer een vlieg aan de lamp. Een van de beste barometers op de financiële gezondheid van Brussel op te volgen betreft de opbrengsten van de personenbelasting in een regio en de afwijking daarvan tegenover het landelijk gemiddelde. Terwijl in 1998 het Brussels gemiddelde nog

10% boven het nationaal niveau lag, is dat volgens de recentste cijfers al 14% onder het landelijk gemiddelde.

Voor iedereen die een beetje vertrouwd is met de Brusselse situatie zou dit niet als een verrassing mogen komen. De laatste jaren is enerzijds de bevolking er met meer dan 10% toegenomen terwijl de inkomsten er met 25% achteruitgingen. Voor bepaalde gemeenten zoals Molenbeek valt de rekening nog slechter uit. Dat dertig procent van de immigratie in Brussel terecht komt, heeft daar wel wat mee te maken.

Als we nu even wat afstand nemen tegenover de Belgische communautaire krachtmeting dan moeten we erkennen dat in elk land er een moeilijk evenwicht moet gevonden worden inzake financiële stromen tussen grootsteden en het hinterland. In ons land wordt echter door de fragmentatie en misschien zelfs desintegratie van de Belgische gemeenschap het geld op de rooster geteld. Als naartijdse boekhouders proberen we elke beweging over vaak moeilijk te definiëren grenzen te detecteren. Niet goed beseffend dat de talloze becijferingen vaak een hoog fictief gehalte hebben. Er wordt vertrokken vanuit de illusie dat onder complexe oppervlakte er een economische homogeniteit verborgen zit. Zoals de kaarten nu geschud zijn, is er inderdaad een groot wantrouwen wat in een huwelijk vaak een moeilijk te controleren dynamiek op gang brengt.

We moeten ons er voor hoeden om te veel antagonismen structureel te verankeren en het echte objectief niet uit het oog verliezen. Iedereen die het goed voorheeft met Brussel en zijn inwoners heeft er belang bij dat de discussie zich niet uitsluitend verengt tot het vinden van een nieuw vergelijk over het verdelen van de financiële koek. De realiteit op het terrein op het vlak van werklozenbegeleiding (Actiris), openbare ziekenhuizen (Iris), brandweer en ziekenwagens (Siamu) en sociale huisvesting (SLRB) kent inderdaad vele disfuncties. Investerings zijn broodnodig op allerlei vlakken om bijvoorbeeld niet af te glijden naar een sociale tijdbom. Brussel verdient inderdaad een beter beheer terwijl het stevast onderdeel wordt van een spelletje blufpoker op zogenaamd 'hoog' politiek niveau.

Voor een deel speelt in het geval van Brussel de puur grootstedelijke problematiek dat het zogenaamde centrumfuncties aanbiedt voor niet-residenten en dat het een extra aantrekkingskracht kent op financieel en sociaal zwakkeren. We mogen echter evenmin blind zijn voor een gebrekkig beheer wat niet enkel verlaagd kan worden door de Brusselse sociaaleconomische complexiteit.

De kwaliteit van de politieke vertegenwoordiging is in een democratie een delicaat onderwerp, maar door een gebrek aan alternerende politieke meerderheden bestaan er ongetwijfeld ongezonde verhoudingen doordat bepaalde beleidsdomeinen constant in de handen van dezelfde partijen of personaliteiten blijven. De problematiek van de fragmentatie van bevoegdheden vergt in feite eerder een interne Brusselse staatshervorming die veel ingrijpender is dan het oprichten van een nieuwe studiegcommissie om de geldstromen vlijtig boekhoudkundig in kaart te brengen.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org
www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur